

Uddannelse	2
Uddannelse 2010 – Kommissionens 3. midtvejsrapport	2
Hen imod et flersproget Europa	3
Voksenuddannelse	4
Korte nyheder for efteråret 2007	6
Lissabontraktaten	7
Lissabontraktaten underskrevet	7

UDDANNELSE

Uddannelse 2010 – Kommissionens 3. midtvejsrapport

EU-Kommissionen v/ [DG Uddannelse](#)¹ fremlagde d. 3. oktober 2007 sin [midtvejsrapport](#) for medlemmer af ”Education and Training 2010 Coordination Group” (ETCG). Midtvejsrapporten er bidraget fra DG-Uddannelse til Kommissionens samlede statusrapport 2008 for Lissabonstrategien. Rapporten om uddannelse bygger på nationale midtvejsrapporter og beskriver fremskridt på såvel nationalt som europæisk plan siden 2004/2005 vedr. de fælles politiske strategier, indikatorer og [benchmarks](#) vedtaget i arbejdsprogrammet [Uddannelse 2010](#) under [Lissabonstrategien](#). Midtvejsrapporten foretager en sammenligning af de uddannelsespolitiske tiltag i medlemslandene. I rapporten vurderes også, om arbejdsprogrammet Uddannelse 2010 har influeret på nationale politikområder som livslang læring (LLL), grundskoler, videregående uddannelse og erhvervs- og voksenuddannelse.

Midtvejsrapporten konstaterer, at det i forhold til målene for Lissabon-strategien går for langsomt med udviklingen i de europæiske uddannelsessystemer. Beskeden fra Ján Figel, Kommissær for uddannelse, kultur og ungdom, var på mødet ganske utvetydig. Medlemslandene skal investere væsentlig mere i ”menneskelige kapital”, hvis Europa skal udvikle sig til et videnssamfund, og hvis Europa fortsat skal kunne konkurrere i den globale vidensøkonomi.

Indikatorer og benchmarks – hvor står Europa?

Indikatorer og benchmarks spiller en central rolle mht. at udstikke retningslinjer og måle udviklingen hen imod målene for Lissabon-strategien ([EUUpdate 3/2007](#)). EU-medlemslandene har vedtaget fem efterhånden velkendte pejlemærker/benchmarks inden for uddannelse: (1) antallet af ”early school leavers” skal nedbringes, (2) 85 % af en årgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, (3) flere 25-64-årige skal deltage i livslang læring, (4) antallet 15-årige med ringe grundlæggende færdigheder skal reduceres, og (5) antallet af studerende ved de naturvidenskabelige uddannelser skal øges.

Det fremgår af midtvejsrapporten, at målene langt fra er nået i de fleste medlemslande. Der er f.eks. stadig for få 18-24-årige, der gennemfører en ungdomsuddannelse. EU-målet er, at 85 % skal gennemføre en ungdomsuddannelse inden 2010. I 2006 gennemførte 77,4 % af en årgang af 18-24-årige en ungdomsuddannelse i Danmark. Nogle lande (især de tidligere østlande) er tæt på EU-målet med 85 %, mens andre (de sydeuropæiske lande) er længere fra målet. Lige nu ligger EU-gennemsnittet på 77,8 %. Kommissionen understreger, at fremtidens arbejdsmarked vil efterspørge veluddannet arbejdskraft. Personer med et lavere kvalifikationsniveau risikerer økonomisk og social udstødelse, fordi de ikke kan honorere stigende krav fra en vidensbaseret økonomi. Flere medlemslande har endnu ikke fastsat nationale mål, der svarer til målene for Lissabon-strategien, så udviklingen kører i forskellige tempi. Danmark har udarbejdet en [strategi](#) for livslang læring.

Til støtte for arbejdet med målene for Lissabon-strategien, har EU-Kommissionen også udarbejdet en række indikatorer, som medlemslandene kan tænke ind i udviklingen af deres uddannelsessystemer. Der er f.eks. indikatorer for fremmedsprogsundervisning. (jf. artiklen i denne [EUUpdate](#) med titlen ”Hen imod et flersproget Europa”).

¹ DG Uddannelse er en arbejdsgruppe under Kommissionen.

Livslang læring – ny meddelelse

Kommissionens meddelelse "*Livslang læring som grundlag for viden, kreativitet og innovation*" blev præsenteret på Rådsmødet (uddannelse, kultur og ungdom) d. 15. og 16. november 2007. Arbejdet med Kommissionens statusrapport 2008 bliver det vigtigste i begyndelsen af det slovenske EU-formandskab, hvor ovenstående meddelelse vil være udgangspunktet for forhandlingerne på EU-niveau. Den endelige statsrapport 2008 med konkrete anbefalinger fra Kommissionen og Rådet til medlemslandene om, hvor de bør sætte ind på uddannelsesområdet for bl.a. at nå målene for Lissabon-strategien, vil blive fremlagt i februar 2008.

14. december 2007/AKJE

Hen imod et mere flersproget Europa

Kommissionen udgav d. 25. september 2007 en rapport om gennemførelsen af handlingsplanen "*Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed: Handlingsplan 2004-2006*". I rapporten understreger Kommissionen, at sprogindlæring, sproglig mangfoldighed og flersprogethed² er betydningsfulde faktorer for det Europæiske Fællesskab. Fremmedsprogskompetence er vigtigt både i relation til den enkelte borgers personlige udvikling, arbejdssituation og mobilitet og i relation til Lissabonstrategiens mål om økonomisk vækst og social sammenhørighed. Vigtigheden af sprog er blevet tydeliggjort af en hel række forhold: EU's udvidelse, styrkelsen af det indre marked, opblomstringen af regioner, vidensøkonomien og globaliseringen. EU- Kommissionen har derfor flyttet sig fra et snævert syn på fremmedsprogsindlæring med fokus på de "store" officielle sprog i EU (engelsk, tysk og fransk) til et bredere fokus på spektret af talte sprog fra minoritetssprog og immigranternes sprog til de store verdenssprog. Denne udvikling afspejles i det faktum, at flersprogethed i begyndelsen af 2007 er blevet udnævnt til et selvstændigt politikområde med rumæneren Leonard Orban som kommissær. Hensigten er at udvikle en samlet EU-sprogpolitik.

4 perspektiver på flersprogethed

Kommissionen har opfordret medlemslandene til at gøre rede for deres arbejde med ovennævnte handlingsplan. De fleste EU-medlemslande har derfor indsendt nationale rapporter, dog med undtagelse af Danmark. Kommissionen refererer besvarelsen i en rapport, der er inddelt i fire overordnede afsnit: (1) livslang sprogindlæring, (2) bedre sprogundervisning, (3) etablering af et sprogvenligt miljø og (4) rammerne for fremskridt.

Under (1) livslang sprogindlæring omtales "modersmål plus to fremmedsprog", som er en af indikatorerne i *Uddannelse 2010*. Målet er, at der i grundskolen undervises i to fremmedsprog tidligt i skoleforløbet. Kommissionen pointerer i rapporten, at der generelt er behov for at efteruddanne sproglærerne til at undervise yngre børn. I en tidligere meddelelse "*Improving the quality of teacher education*" slog Kommissionen fast, at læreren spiller en central rolle i forbindelse med elevernes resultater. Under (2) bedre sprogundervisning behandler Kommissionen derfor grund-, efter- og videreuddannelse af lærere, fordi det er vigtigt, at lærerne kan hjælpe eleverne med at udvikle kommunikative kompetencer i sprog (modersmål og fremmedsprog).

² Begrebet flersprogethed betegner både det forhold, at der inden for et bestemt geografisk område tales flere forskellige sprog, og det forhold, at en person kan flere sprog. Flersprogethed i begge betydninger er et karakteristisk træk ved Europa. Der er ca. 26 % europæere, der hævder, at de taler to sprog ud over deres modersmål. (Kilde: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_sum_da.pdf).

Kommissionen påpeger under (3) etableringen af et sprogvenligt miljø, at det kan gennemføres i regi af mobilitets-programmet [livslang læring 2007-2013](#), hvor alle sprog er støtteberettigede, herunder også regionale sprog og mindretalssprog. Kommissionen efterlyser en styrket indsats på følgende områder ((4) rammerne for fremskridt):

- udbrede fremmedsprogsindlæring til alle uddannelsesområder, herunder også erhvervsuddannelserne
- øge viften af fremmedsprog, der undervises i
- fremme fremmedsprogsvenlige skoler
- udnytte potentialet fra voksenuddannelse og uformel læring
- højne motivationen for at lære fremmedsprog

Hovedfokus for handlingsplanen 2004-2006 har været sprogundervisningen i grundskole- og på læreruddannelsen. Det er værd at bemærke, at Kommissionen i rapporten ønsker at fremme fremmedsprogsundervisning for voksne ved bl.a. at inddrage erhvervslivet, sætte ind på efter- og videreuddannelsesområdet og fremme uformel fremmedsprogsindlæring gennem medier og kulturelle aktiviteter.

År 2008 – året for interkulturel dialog

På rådsmødet for undervisningsministrene d. 15. og 16. november 2007 var der enighed om, at fremme af fremmedsprogsundervisningen ikke må ske på bekostning af nationale sprog og minoritetssprog. Tværtimod skal brugen af alle nationale sprog styrkes på EU niveau. Desuden blev det endnu engang understreget, at flersprogethed er en fordel for både økonomisk vækst og for social samhørighed i Europa. Det slovenske EU-formandskab vil i begyndelsen af 2008 afholde en konference vedr. flersprogethed, hvorefter det forventes, at Kommissionen offentliggør en meddelelse om en ny strategi for arbejdet med flersprogethed.

Det europæiske år 2008 med titlen ”[interkulturel dialog](#)”, der blev skudt i gang d. 4. december 2007, indikerer også, at EU ønsker at tillægge sproglig mangfoldighed og flersprogethed større betydning. Hensigten med året 2008 for ”interkulturel dialog” er at fremme gensidig forståelse og bedre sameksistens mellem EU-medlemslandene.

14. december 2007/AKJE

Voksenuddannelse

Kommissionen udsendte d. 27. september 2007 handlingsplanen ”[It is always a good time to learn](#)”. Handlingsplanens overordnede mål er at gennemføre de fem centrale budskaber fra meddelelsen ”[It is never too late to learn](#)”. De fem budskaber er:

- a. Fjerne barrierer/hindringer for deltagelse i voksenuddannelse
- b. Øge kvalitet og effektivitet i sektoren for voksenuddannelse
- c. Sikre tilstrækkelige investeringer i sektoren for voksenuddannelse
- d. Fremme anerkendelse og (formel)godkendelse af ”uformelle kompetencer”
- e. Overvåge og måle fremskridt i sektoren for voksenuddannelse

Kommissionen opfordrer desuden medlemslandene til at integrere og koordinere sektoren for voksenuddannelse³ med nationale strategier for livslang læring og at inkorporere voksenuddannelse i en national kvalifikationsramme (NQF).

DLI har tidligere indgivet [høringssvar](#) vedr. voksenuddannelse. I høringssvaret er DLI generelt positivt indstillet overfor arbejdet med at skabe let adgang til relevant voksenuddannelse af høj kvalitet for at imødekomme udfordringer som f.eks. demografiske forskydninger og fastholdelse af velfærd og konkurrenceevne.

Tørre tal for livslang læring

Kommissionen mener, at sektoren for voksenuddannelse ikke har fået den nødvendige opmærksomhed.. De seneste opgørelser vedr. [benchmark](#) viser, at deltagelsen i livslang læring er stagnerende. Målet er at nå en deltagelsesrate på 12,5 % i 2010. Danmark ligger sammen med Sverige (32,1 %) og Storbritannien (26,6 %) i førerfeltet med en deltagelsesrate på 29,2 %. Kommissionen påpeger i handlingsplanen, at medlemslandene skal gøre mere for at fremme anerkendelse og godkendelse af kompetencer opnået uden for den formelle uddannelsessektor. Medlemslandene kan i den forbindelse anvende den europæiske kvalifikationsramme (EQF) som et værktøj til at anerkende både formel, ikke-formel og uformel læring.

Voksenuddannelsen under lup

Kommissionen lægger i handlingsplanen op til, at der i 2008 vil blive gennemført en analyse på EU-niveau af de nationale reformers betydning for sektoren for voksenuddannelse. Dette skal bl.a. ses på baggrund af det arbejde, der foregår i de fleste medlemslande vedr. udarbejdelsen af NQF'er og antagelsen om, at såfremt sektoren for voksenuddannelse ønsker at modtage flere investeringer, så skal "kvalitet", relevans og "effektivitet" være synlige.

"Kvaliteten" af undervisere er bl.a. i fokus i handlingsplanen. Kommissionen peger på, at personalet tilknyttet voksenuddannelserne ikke kan begrænses til undervisere, men ligeledes omfatter ledelse, vejledere, mentorer og administration. Kommissionen foreslår bl.a.:

*"Developments of **standards** for adult learning professionals, including guidance services, based on existing good practice"*.⁴ (Fed skrift ved Bruxelles-kontoret).

Kommissionen skylder at forklare, hvad de helt præcist mener med "standarder" i denne sammenhæng. Der er flere tolkningsmuligheder. F.eks. kan det ses som et forsøg på at udarbejde "principper" for undervisere og personale tilknyttet sektoren for voksenuddannelse, da Kommissionen ikke medtog dem i udarbejdelsen af "[de europæiske principper for lærere](#)".

Der bliver også fremsat ønske fra Kommissionen om, at sektoren for voksenuddannelse skal "monitoreres" på EU niveau, hvorfor medlemsstaterne opfordres til at vedtage et forslag om ensartet terminologi. Målet er at foreslå en række nøgledata, der skal fremme "tilsyn" med sektoren hvert andet år. Kommissionen skriver, at der vil blive udviklet og udarbejdet et glosar over den aftalte terminologi, men kommer ikke ind på, hvem der skal forestå dette arbejde. (Indsamlingen af nøgledata vil starte i de medlemsstater, som ønsker at deltage, skriver Kommissionen.) DLI har i sit høringssvar understreget, at "*monitoreringssystemer kan sænke effektiviteten og kvaliteten i*

³ Voksenuddannelse er på EU-niveau defineret som "alle former for "læring", der påbegyndes efter den enkelte har afsluttet et uddannelsesforløb, uanset længden af og niveauet for dette uddannelsesforløb".

⁴ Ibid (side 8)

uddannelsestilbuddet, hvis udbydere af voksenundervisning og undervisere pålægges omfattende rapporteringer og store administrative forpligtigelser.”

14. december 2007/AKJE

Nyheder efteråret 2007

Vedtagelse af fælles europæisk kvalifikationssystem (EQF)

D. 26. november 2007 afholdt det portugisiske formandskab konference om EQF: 'Valuing learning: European practices to validate formal and informal learning'. På konferencen erklærede Kommissær Ján Figel, at et mere konkret arbejde med EQF'en nu kan iværksættes, da EU-Parlamentet vedtog en kompromispakke om EQF'en d. 24. oktober 2007, som Rådet som forventet bakkede op om på Rådsmødet d. 15. og 16. november 2007. Nogle af de væsentligste punkter i kompromispakken er:

- at EQF'en tager hensyn til forskelligheden i de nationale uddannelsessystemer
- at medlemslandene anvender EQF'en som et 'referenceværktøj' til at sammenligne kvalifikationssystemer for livslang læring (LLL) på tværs af landegrænser
- at medlemslandene på frivillighedsbasis kan udvikle nationale kvalifikationsrammer (NQF'er) i overensstemmelse med national lovgivning og praksis
- at NQF'er skal relatere til EQF'en med udgangen af 2010 og ligeledes, at alle relevante dokumenter (f.eks. eksamensbeviser) inden udgangen af 2012 skal indeholde en klar henvisning til ét af de otte hierarkisk opbyggede niveauer i EQF'en
- at EQF'en lægger større vægt på anerkendelsen af ikke-formel og uformel læring (realkompetencer)

EQF'en implementeres i begyndelsen af 2008, og den sværeste etape bliver udformningen af NQF'er og disses tilpasning til EQF'en. For yderlig information omkring EQF henvises til: [EUUpdate 6/2005](#), [EUUpdate 4/2006](#) og [Fagligt EU](#).

Nyt kompromis om det europæiske institut for teknologi og innovation (EIT)

På et uformelt trilognemøde (med Parlamentets ordfører, repræsentanter for de politiske grupper og [ITRE](#)-udvalgets sekretariat (Industri, Forskning og Energi)) den 13. november 2007 nåede formandskabet til enighed med Europa-Parlamentets repræsentanter om en [kompromistekst](#) til [forordningsforslaget](#). Rådet (konkurrenceevne) nåede derefter til politisk enighed om kompromisteksten på samlingen den 22.-23. november 2007. Det forventes, at forordningsforslaget skal til en kort andenbehandling i Parlamentet, således at forordningen kan vedtages endeligt i begyndelsen af 2008. EU's finansministre nåede d. 23. november 2007 til enighed om budgettet for 2008, heri indgår også dele af finansieringen af EIT. Foreløbigt er der som ventet afsat 309 mio. € i 2008 budgettet til begyndelsesfasen vedr. etableringen af EIT i perioden 2008-2013. Og Parlamentet vedtog d. 12. december 2007 ligeledes budgettet for 2008. Det fremgår, at der i alt er afsat 3,7 mia. € til Galileo (et europæisk satellitsystem) og EIT inden for rammerne af de flerårige finansielle rammer indtil 2013. I en tidligere artikel i [EUUpdate 4/2007](#) er der en meget præcis beskrivelse af det politiske spil omkring EIT og problemerne vedr. finansieringen.

14. december 2007/AKJE

Lissabon-traktaten

Lissabontraktaten underskrevet

Statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) og udenrigsminister Per Stig Møller (K) underskrev på Danmarks vegne d. 13. december 2007 EU's nye traktat. Traktaten har tidligere været kendt under navnet '*Reformtraktaten*', men efter beslutningen om at traktaten skulle underskrives i Lissabon, er traktaten blevet navngivet: '*Lissabon-traktaten*'.

Denne EUUpdate vil diskutere Lissabon-traktatens bestemmelser på Uddannelses- og arbejdsmarkedsområdet. Traktaten er udformet som de eksisterende traktater, dvs. at den ikke erstatter de foregående traktater, sådan som det var tanken med forfatningstraktaten. Lissabon-traktaten vil således ikke være en sammenhængende tekst, men vil i stedet bestå af et dokument med ændringer og supplerende bestemmelser til de nuværende grundlæggende traktater.

På det overordnede plan er de fleste elementer i Lissabon-traktaten, der kunne pege i retning af en europæisk forfatning og en supereuropæisk konstruktion, blevet nedtonet. Der skal fremover stadig vedtages direktiver og rammelove og ikke, som det var lagt op til i forfatningstraktaten, love og paragraffer. De europæiske symboler, flaget og Europahymnen traktatfæstes ikke, men vil stadig blot være der. Med reformtraktaten vil man ikke længere henvise til 'fællesskabet' i EU-terminologien, men derimod til 'Unionen'.

Uddannelse:

Bestemmelserne i Lissabontraktaten er hentet direkte fra den forliste Forfatningstraktat. Det betyder, at uddannelse fortsat er et suverænt nationalt anliggende (som i Nice-Traktaten), og at samarbejdet på uddannelsesområdet finder sted gennem den åbne koordinations metode. Dvs., at EU ikke kan vedtage direktiver og forordninger, der er bindende lovgivning, men kun kan vedtage fælles strategier processer og mål.

Et andet relevant forhold i Lissabontraktaten er paragrafferne om indgåelse af handelsaftaler. Her mangler Lissabon-traktaten den eksplicite undtagelse for indgåelse af handelsaftaler om uddannelse, der kunne stadfæste en gang for alle, at uddannelse ikke er noget, man handler med. I stedet er kompromiseret, som blev lavet med Europa-Parlamentet i forbindelse med udformningen af forfatningstraktaten, medtaget med samme ordlyd som i forfatningstraktaten:

§ 188 C 4 b Lissabon-traktaten

"På området handel med sociale, uddannelsesmæssige og sundhedsmæssige tjenesteydelser, når disse aftaler indebærer en risiko for, at den nationale tilrettelæggelse af sådanne tjenester forstyrres alvorligt, og at medlemsstaternes ansvar for levering heraf bringes i fare".

Imidlertid er der kommet en tilføjelse til paragrafferne om handelsaftaler, som *kunne* være en understregning af medlemslandenes suverænitet på området. Heri beskrives, hvorledes den fælles handelspolitik *ikke* kan føre til, at medlemslandenes uddannelsespolitik harmoniseres, dvs. at uddannelsespolitik stadig fastholdes under national kompetence.

§ 188 C 6 Lissabontraktaten

”Udøvelsen af de beføjelser, som denne artikel tillægger på området den fælles handelspolitik, berører ikke afgrænsningen af beføjelserne mellem Unionen og medlemsstaterne og vil ikke føre til en harmonisering af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser, i det omfang traktaterne udelukker en sådan harmonisering”.

Så selvom Lissabontraktaten ikke eksplicit udelukker handel med uddannelse, *kunne* det se ud som om, at der er blevet tilføjet en ekstra paragraf, der styrker uddannelsespolitikken som et nationalt anliggende.

Arbejdsmarked:

Afgørelser om arbejdsmarkedsforhold er underlagt ”den almindelige lovgivningsprocedure” – det der tidligere er blevet kaldt ”den fælles beslutningsprocedure” (co-decision). Dvs. at beslutninger skal gennem Rådet og Europa-Parlamentet, og at beslutningerne ofte vedtages med enstemmighed i rådet. I sådanne tilfælde har Danmark vetoret.

I paragrafferne om arbejdsmarkedsforhold indgår der imidlertid i en række tilfælde termen ”den særlige lovgivningsprocedure”. Bl.a. EU-oplysningen i Danmark definerer ”den særlige lovgivningsprocedure” som det, der ikke er underlagt ”den almindelige lovgivningsprocedure”. Dvs., at når der i Lissabontraktaten henvises til ’den særlige lovgivningsprocedure’ er det usikkert hvilken beslutningsprocedure, der henvises til – det eneste, vi ved, er, at det ikke er den almindelige lovgivningsprocedure.

Netop denne problemstilling gør sig gældende, da en række af de arbejdsmarkedspolitiske områder vil blive underlagt den ’den særlige lovgivningsprocedure’. Således er der usikkerhed om, hvilken beslutningsprocedure disse arbejdsmarkedspolitiske områder gælder under, og i forlængelse af dette, om medlemslandene, herunder Danmark, fortsat har vetoret.

Dette forhold vil givetvis blive nærmere undersøgt af fagbevægelsen.

ETUC’s pressemeddelelse om Lissabontraktaten

ETUC udtrykker i sin pressemeddelelse til Lissabon-traktaten, at ETUC glæder sig over, at det svære arbejde med en ny traktat er ovre, og opfordrer de europæiske ledere til at bruge Lissabontraktaten til et styrket ’socialt Europa’. ETUC udtrykker dog samtidig sin skuffelse over, at både UK og Polen har fået en undtagelse i forhold til charteret for grundlæggende rettigheder. ETUC’s pressemeddelelse kan findes [her](#).

14. december 2007/LWT